

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.за Црну Гору број 10 пара
за Стране Земље број 20 пара

ЛИСТ ИЗЛАЗИ

УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Viesnik“ Cettigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“
а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 12. јуна

Руси су напустили Лавов.

На земљишту Аустрије на сву прилику нема више руске војске.

Ма да те чињенице неће измијенити крајњи резултат овога рата: пораз Њемачке и пропаст Аустро-Угарске, ипак оне праве веома непријатан утисак, и продужавају рат више но што се предвиђало.

Као да смо опет на почетку, гдје смо били прошле године у августу, са разликом у страховитој негативи мора крви и милијона гробова!

Малодушни ће клонуте, и неутралци ће наставити да још бездушније и циничније лове у мутноме.

Руси се повлаче, али руска војска нигдје није потучена и разбијена.

Можда ће сада бити више активности на западном фронту и на Дарданелима. Тако рећи сва њемачка, аустријска и турска војска устремиле се противу Русије. Три царства, војничка по превасходству, навалила на једно. Заштићени рововима и жицама на западу, Нијемци су отуда готово све пребацили на Русију. А из Француске и Белгије Нијемци неће бити истјерани без вихора крви и огња.

Нијемци су спремнији но што се говорило и писало.

Нијемци нијесу гладни, — то признаје енглески генералисим Френч.

Савезници тек сад отпарају нове многобројне фабрике за муницију.

Нијемци ће бити побијеђени, о томе нема збора, али последице више јада и мука но што се и сањало, последице више времена, но што су и стручњаци рачунали.

Нијемци морају бити побијеђени, Аустрија мора бити уништена — то је интерес правде и слободе, интерес данашње европске цивилизације.

Али дотле још ће се пролити нови потоци крви и суза, још ће бити пустоши на домовима великих и малих.

Повлачење Руса из Лавова ни најмање нас не обесхрабрува. Оно нас само испуњава гњевом освете и силном жељом, да се упрегне све, само да непријатељ наш и наших Савезника буде сатрвен.

Овдашњи Царско-Руски Војни Агент г. генерал Н. Потапов примио је ова службена саопштења:

Петроград, 10. јуна у 9 сати у вече: У рејону Шавли нема промјене. Бојеви се продужавају.

Јужно од Рајградских Језера наше су предње трупе, прелазећи ноћу на 9. јуна преко ријеке Егрзну, заузеле мјесто Кулиги и у њему потпуно унишtile једну чету Нијемаца.

На ломжњинском правцу влада јака артиљеријска палба.

На ријеци Таневу, код мјеста Љубичинец, одбили смо непријатељски нападај. Западно од Раве Руске непријатељ је избачен из неколико мјеста, при чему је код мјеста Гута

Зелена наша коњица сасјекла неколико непријатељских чета.

8. јуна и у току идуће ноћи ми смо упорним бојем задржавали наступање непријатељево. Непријатељ је претрпио велике губитке у неуспјешним нападајима, које је изводио из Бржуховица и даље према југу, али је у вече успио да се помакне напријед у рејону Жолкијева, због чега је наша војска 9. јуна напустила Лавов и продужила свој одлазак на нови фронт.

На Дњестру се продужио бој јужно од мјеста Козмержин, гдје је непријатељ настојао да се одржи на лијевој обали ријеке. На окуки Дњестра ми смо потиснули непријатеља од мјеста Униш према мјесту Лука, у за нас успјешном бајонетском боју заробили смо 4.000 војника.

Положај на руском фронту

— Мишљење стручњака —

VIII.

Пријатељи Русије примиће, без сумње, са дубоком жалошћу данашњу вијест, да је руска војска напустила Лавов, и задаваће себи питање о значају тога губитка и о узроцима, који су изазвали помепуту евакуацију.

Покушајмо да им помогнемо да се снају у тим питањима.

О самом факту да је Лавов напуштен, ми нећемо много говорити, јер је већу последицу на нашем чланку речено, да сам губитак извјесног дијела земљишта, док је још армија цијела и потпуна, не значи никакав озбиљан губитак, тим више, што услед тога ни у колико вије притијешњен простор за даље маневрисање. Боље је да покушамо дати по могућности одговор на питање, какве су околности навеле руску војску, да напусти ову тачку готово без боја.

Понајприје ваља утврдити чињеницу, да су се у току цијелога рата у руским саопштењима стално помињали само коњици и бајонетски нападаји, које је руска војска час у једном, час у другом дијелу фронта изводила. Особито пак често помињали су се ти нападаји и са хладним оружјем у току мјесеца маја и у почетку мјесеца јуна.

Та појава, по нашем мишљењу, бача свјетлост на сав карактер руских војних операција за последње вријеме, а исто тако и на узроке оних резултата, које тек сада видимо. Та појава не доказује само високу бојну храброст руске војске јер се борба прса у прса од увијек сматра знаком огромне храбрости и одлучности, него она очевидно потврђује и то, да је дух руске армије, без обзира на по неке губитке у земљишту, и у овом тренутку остао на огромној висини.

Како да објаснимо тај факат: 1.) да се бројно стање руске војске није у току рата умањило, него на против увећало; 2.) да је храброст војске на особитој висини, и 3.) да је дух армије остао стално непоколебљив, а та иста руска армија једнако одступа пред непријатељем, којега је до сада побјеђивала? Као одговор на то може послужити једино претпоставка, да се у армији осјећа недостатак муниције. Само та претпоставка објашњава све оне многобројне нападаје у потоње вријеме хладним оружјем, само се помоћу ње може разум-

јети, зашто је руска армија, до данас увијек побједоносна, била принуђена, да готово без боја напушта крвљу задобивено земљиште.

Ова наша претпоставка без сумње је руска претпоставка у Русији има знатан број оружних и муниционих фабрика и завода, који беспрекидно ово вријеме раде, ипак је руска војна управа, за случај рата морала и у мирно доба, ако је штјела увеличати своја слагалишта, пријебавити поручбинама у иностранству. Кад се к томе узме у обзир, да садашњи рат троши тако колосалну количину муниције, коју ни једна од зараћених држава није предвиђала, и да је архангелска лука (једина у европској Русији, која служи за саобраћај са западном Европом и Америком) од октобра до мјесеца маја увијек под ледом, онда се тек може представити, какву оскудицу у муницији мора осјећати руска војска, и то баш у овом тренутку.

Али, срећом, у руске је листове ирошутена вијест, која даје потпуно основан разлог увјерењу, ако је тачна претпоставка о несташици муниције у руској војсци, да ће већ у најкраћем времену нестати и тог недостатка. Наиме, руске новине саопштавају, да 20.000 радника од неодавна нуморно раде у Архангелску на искрцавању транспорта, који су из иностранства стигли са „државним поручбинама“...

И тако, још неколико дана, па ће „транспорти“ ирисјети у руску армију, последице чега ће она бити без сумње снажнија него што је била прије.

На поглед свега тога, ма како да је болан факат о напуштању Лавова, ипак та околност не треба да смутни и да узбуни руске пријатеље, јер руска армија, враћајући се на своју границу, у сусрет својој муницији, изгледа као онај легендарни херој, који је, губећи своју снагу у борби с непријатељем, похитао на своју родну грудну и последице тога постао још јачи него што је био.....

Питање Скадра

Нишки лист „Нова Реч“ у својем 41. броју од понедељника 1. јуна под натписом: „Питање Арбаније (односи Србије и Италије)“ објављује ово саопштење:

„Борнале д' Италија“, доноси вијест о српској акцији у Арбанији, тврди, да се Италија неће противити уласку Србије у Скадар.

Између Италије и Србије потпуно је постигнут споразум у питању Арбаније“.

Са наше стране горњем саопштењу дајемо само оволико:

Поводом уласка српске војске у Арбанију у циљу васпостављања реда и одбране од непрестаних арбанашких напада на земљиште Србије, код нас је била протурена вијест као да Србија намјерава да са својом војском уђе у Скадар. Ми тој вијести нијесмо придавали никакву важност. Сада је, међутим, доноси велики римски лист „Борнале д' Италија“. Каква је сврха тој вијести, за сада је тешко тачно одредити. Ако јој је сврха, да се међу савезнике стави прст смутње и неповјерења, циљ је промашена, пошто се на Цетињу и у Црној Гори нико неће дати завести на тај рђави пут.

Наши у ропству у Аустро-Угарској

Један грчки поданик, који је прије неколико дана, на путу из Аустро-Угарске, пропутовао кроз Ниша, причао је о ужасним приликама, у којима живе Срби заробљеници и интернирани у Аустрији. Он је обишао логор интернираних Срба у Болдогашћу у Угарској, у близини Карпата.*

Колико је биједно стање наших несрећних грађана у ропству, нека се види из тога, што је од 13.000 Срба интернираних у том мјесту, данас остало свега 8000. Сви остали помрли су од разних болести, а највише од тифуса. Њихов живот права је робија, и ми одавде ни из далека нијесмо у стању представити сав ужас прилика у којима се тамо живи.

Према интернираним поступа се горе него са животињама. Интернирани живе у баракама, које су постале праве куће смрти. Тамо је далеко горе стање кад је највише бјеснила зараза услед прљавштине, коју оставише Аустријанци.

Бараке су подигнуте на три спрата и спратови су високи свега један и по метар, тако да се само може сједјети, а не и стајати. Једино се може стајати на трајем спрату под кровом. Степеница нема, и ноле слабијим људима немогуће је да се крећу ван бараке. Отуда долази да мртви леже по више дана у баракама међ болесним и здравим, који чекају свој ред смрти.

Послугу код болесних Срба врше остали здрави Срби, али је болесних далеко већи број тако, да је послуга веома малобројна. Болесници су били приморани да врше нужду у баракама услед чега је ваздух био такав, да је и најздравији падао у несвијест кад је ушао унутра.

Храна је тако исто рђава, као да се даје стоци, а не људима. Хљоб је справљен са три дијела од курузног брашна, са једним дијелом мијешаног брашна и једним дијелом коре од жира. Тамо гдје једва има мјеста за 10—15 људи стрпано је по 50—60 људи. Најмање погрешке повлаче строге казне и за најмање ситнице нашим несрећним земљацима везују се руке ланцима, издижу се од земље за неколико сантиметара и висе тако по читаве сате. Многи су помрли од тога.

А за то вријеме аустријски заробљеници уживају привилегије у Србији, на којима ће им ускоро почети да завиде и пуноправни грађани ове земље.

„Правда“.

Послије Пшемисла

— Поводом евакуације Лавова —

Биоградски „Мали Журнал“ доноси је поводом напуштања Пшемисла чланак, који потпуно одговара и новој ситуацији, створеној напуштањем Лавова. У чланку се, на крају, вели:

Нас неће ништа изненадити ако сјутра чујемо: пало је и Лавово. Што не би пало и оно? Кад се ситуација није могла одржати на Дунајцу, па ни на утврђеном Пшемислу, неће можда ни на Вишњији или Дњестру, гдје погодбе за одбрану нијесу тако погодне.

*) Гдје има и извјестан број интернираних Црногораца. (Пр. Ур. „Вјесника“).

Неће нас изненадити ако чујемо и да су удружене силе Нијемаца и Аустријанаца, које јамачно броје на 4 до 5 милиона, повратиле цијелу Галицију.

Али нас увјеравамо на поштenu рјеч, да се нећемо ни мало изненадити ако чујемо: Руси су потукли и Нијемце и Аустријанце! Све зависи од плана какав имају Руси, и од снаге коју буду на згодном земљишту сасредили. У борбама одлучује план, енергија, број топова и број војске. Све је то Русима могућно да окрену у своју корист. И као што говоримо: Вјерују во јединаго Бога Отца Вседржитеља, тако у овој прилици понављамо: Вјерују во јединују православнују Росију, во благовјернога Государа Императора всеросијскога и все-словенскога Николаја II, и у неизмјерну моћ духа великога народа руског. Они неће клонути. Повратиће они и Лавов и Пшемисл и сву Галицију и као приде узеше и Краков, и Пешту, и Беч, и Берлин.

Кад Нијемци нијесу клонули кад су изгубили готово цијелу Галицију, што бисмо се ми дали у бригу што је пао Пшемисл? Нећемо ни ако падне Лавов, нећемо ни ако се цијела Галиција изгуби. Добило се, па се изгубило, па ће се последице опет добити. Главна је: руска војска није потучена. Што није нашла за мудро да прими одсудну битку на Дунајцу, па ни на Пшемислу, не значи да је неће примити нигдје. Примиће је. А зашто овако ради како ради, тајна је њенога главног штаба, у шта ми својом радозналошћу немамо права пртљати се, а најмање непаметним објашњавањима.

Нико не прима одсудну битку тамо гдје непријатељ хоће, него гдје је њему згодније. А доиде се полако повлачи и сатире непријатеља колико више може.

ТЕЛЕГРАМИ

Петроград, 1. јуна. У Штокхолм је била стигла вијест из Беча преко Берлина, у којој се каже да су Руси евакуисали Лавов гдје да су револуционари бацили у ваздух барутане и тако дефинитивно паралисали отпор деморалисаног гарнизона.

Овим поводом, Петроградска Телеграфска Агенција, опровргавајући категорично ову вијест, може истаћи депешу коју је примила од свога дописника у Лавову.

У том телеграму се вели да је генерал-губернатор наредио да се продужи до 14. септембра рок мораторија који је била увела аустријска влада и који је руски губернатор одобрио до 14. априла.

У присуству руских власти, у школама се одржавају испити из руског језика, географије и историје.

Свакога дана хиљаде аустријских и њемачких заробљеника пролазе кроз Лавов. (Вјестник.)

Париз, 6. јуна. Министарство Марине званично саопштава:

Француско-енглеске поморске снаге у Средоземном Мору кооперишу са италијанском флотом. Њихова интервенција омогућиће још боље надзирање Јадранског Мора, тако да ће савезнички бродови моћи пронаћи и уништити депозите петролеја, којим се снабдијевају њемачки подморски бродови. (Хавас.)

Петроград, 7. јуна. Тјело Великог Књаза Константина Константиновића било је свечано пренесено у катедралу Св. Петра и Павла, у присуству Цара, обију Царица, и осталих чланова Царског Дома. (Вјестник.)

Париз, 7. јуна. Министарство Марине саопштава:

Један француски контраторпиљер узантно је код рта Атапанета код

Крита једну малу грчку једрењачу која је пловила са лажним хартијама и превозила мисију турских официра које је слао у Триполис Енвер паша да однесе поклоне Сениусима. (Хавас.)

Париз, 11. јуна. Сјеверно од Араса било је крајње жестоке артиљеријске борбе између Сушеса и Екириа. Нијемци су покушали да изведу нове противнападе: један код невилског гробља, а други код Лабирента. Оба напада су потпуно одбијена.

Западно у Аргони, код пута Бинарвил-Виен-ле-Шато води се и даље борба ручним бомбама у прилазима к шанчевима.

Код колонских шанчева, Нијемци су пред зору 8. јуна извели жесток напад да поврате своје положаје; успјели су тек да заузму дио своје бивше друге линије. Французи су је поново, готово потпуно, од њих освојили. Овдје је заробљено од 7 јуна 220 Нијемаца, међу којима 3 официра.

У Лорени, нови нападаји код Лентреа били су одбијени. Французи су одржали све своје добитке и поново заробили војника.

У Војима, код Фонтнела, у вече 9. јуна, Нијемци, пошто су избацили 4.000 топовских метака на једно истакнуто француско утврђење, успјели су да уђу у њега. Офанзива њемачка је била одмах заустављена и Французи су повратили готово са свим изгубљени терен. Нијемци се држе само на крајњем дијелу утврђења. Французи су заробили 142 војника са 3 официра.

У околини Фелта, Французи су заузели Сандебах и напредују на падинама источно од села. (Радиотел. извј.)

Дневник

Са Бардањолом, Прогогорска је војска приликом посједања Бардањоло, за који у вежу успоме на хиљаде гробова на њем погинулих наших јунака, нашла на поменутој провинцији велику количину муниције и пушака, које је аустријски консул из Скадра раздјелио Арбанасима.

На гробовима наших јунака на Бардањолу одслужен је свечани парастос за покој душа храбро погинулих.

† Стево Поповић. На Цетињу је послје кратког боловања умро 9. о. м. наш угледни грађанин Стево Поповић у 63. години живота. Сахрањен је уз учешће многобројног и најугледнијег грађанства цетињског и околине.

Пок. Стево је важио као један од наших најозбиљнијих и најбистријих грађана, те је као такав бирао од грађанства на многа почасна звања. Учествовао је у рату 1875-6-7 скоро у свим борбама, а у борби на Шобајићима је био тешко рањен. Одликован је био са више ордена, међу којима Даниловим IV степена и медаљом за храброст.

Лака му српска земља, а породици његовој наше топло саучешће.

Опет аероплан. Један аустријски аероплан, дошавши од Скадра преко Тузи, летио је јутрос над Подгорицом. Бацио је на варош једну бомбу, која је пала и експлодирала близу зграде Монопола Дувана, не учинивши никакву штету. С аероплана је на варош пуцано и из митраљеза. Исти аероплан продужио је за тијем преко Ријеке пут Цетиња. На пријестоницу овога пута није бацио ни једну бомбу.

Аустријанци, према томе, и даље остају вјерни својем недостојном начину ратовања.

Залуд! Аустријанци су прекинућ у Боки правили весеље. Било

је илуминације и ватромета, које су бацали на наше позиције. То је било због евакуације Лавова.

Залуд! Бар они немају се чему радовати. То је већ написано: трошак овога рата платиће Аустрија и Турска.

Војна цензура у Србији

Службени лист Краљевине Србије публиковало је уредбу о војној цензури у Србији.

По тој уредби власт војне цензуре траје све до демобилизације војске, и њоме је слободна штампа не само ограничена, него, шта више, готово укинута.

Према члану првом уредбе, циљ је војне цензуре:

Да спречава саопштавање и ширење вијести које могу користити непријатељу; које могу произвести узнемиреност или незадовољство у самој земљи, као и вијести ма и повољних, које, откривајући тајност намјераваних операција, могу штетно утицати на њихов свршетак.

Цензури, како на војишном дијелу, тако и у позадини, подлеже:

1. сва приватна преписка путем писама, дописница и телеграма, по унутрашњем и међународном саобраћају, т. ј. сва приватна преписка између војишног дијела и позадине, и обратно; као и преписка за иностранство и из иностранства;

2. упутнице, аманети, мустре, пакети, штампане ствари, књиге, огласи, мапе, новине, слике; једном ријечи: све поштанске пошиљке по упутничкој и пакетској радњи;

3. телефонски разговори;

4. фотографије и биоскопски снимци, и

5. домаћа и страна штампа.

Забрањено је слати приватне извјештаје и путем штампе публиковати податке, који говоре:

1. о мобилизацији и концентрацији војске;

2. организацији и формацији војске, о њеном наоружању, одијелу, исхрани, здравственом стању, јачини појединих гармија и трупа; износити њихов број и састав, као и имена команданата;

3. извјештаје, који одају распоред, положај и рад војске;

4. саопштења, била ова истинита или не, о војним операцијама или политичкој ситуацији, чије објављивање не допуштају: министар војни или иностраних дјела, или Врховна Команда;

5. извјештаје, који би штетно утицали на морал и дух војске и јавног мишљења;

6. саопштења о присијевању војног материјала;

7. саопштења о куповини ратних потреба у земљи и ван ње;

8. извјештаје о броју мртвих и рањених, осим ако то не буде нарочито другојаче наређено; *иосмртне огласе и листе, у којима би се износило мјесто, гдје је ко погинуо, којој је јединици припадао, или од какве је болести умро;*

9. извјештаје којима се критикује рад старјешина и војске; као и оне, у којима се тај рад износи у подругљивом тону или у опште на начин, који би наносио штете угледу и гласу старјешина и убијао вјеру у дух и ваљаност војске;

10. извјештаје, којима се коментаришу штете проузроковане ратом, и којима се тражи престанак рата;

11. саопштења о повлачењу, поразу, губитку каквог положаја, тврђаве, заставе, убојног материјала, и томе подобно; осим ако су за таква саопштења дата изузетна допуштења Врховне Команде или Министра Војног;

12. извјештаје о несрећним случајевима на војишном дијелу и у

позадини, као, на пр.: о катастрофи на жељезници, великом пожару, експлозији и т. д.

13. извјештаје о појави какве различне болести — епидемије — у војсци или у земљи.

14. извјештаје о нередима у војсци или позадини;

15. извјештаје о успјешном дјелству или штети коју је произвела непријатељска ватра;

16. извјештаје о стању путева сувоземних и водених;

17. извјештаје о времену и температури, кад штетно утичу на операције или здравствено стање у војсци и земљи;

18. изопачавање званичних саопштења; и

19. саопштавање и објављивање лажних, непроверених и узнемиравajuћих вијести о савезничким војскама, у опште, сва саопштења која би савезничким земљама могла бити од штете.

Српска штампа у Србији у сва три ова велика рата била је на висини својег позива. Она је своју дужност вршила савјесно. Корисно је служила отаџбини, родољубиво и паметно бранећи њене и опште српске интересе. Појединачна разузданост, које нема гдје не постоји слобода штампе, не умањује вредност овога суда.

„Од Бога изабрани народ“

Цар Вилхелм упутио је својој војсци ових дана овакву дневну заповијест:

„Сам је Бог с нама. Он нам је дао у нашој борби против цијелог свијета ново снажно оружје: гасове, који ће нам донијети побједу. Надмоћност велике Њемачке над цијелом Европом једини је циљ борбе. Тога ради не треба да се уздржавамо у избору средстава ради осигурања завршног успјеха. Прије два мјесеца наши ће непријатељи бити поражени!“

Анексија Аустрије

Московско „Рускоје Слово“ пише: „Њемачка је фактички већ извршила анексију Аустро-Угарске и цар Франц Јосиф снао је на степен првога међу њемачким вазалима, који су у свити цара Вилхелма II. Њемачки генерални штаб располаже суверено и без контроле аустро-угарским ратним силама, њемачки цар по свом нахођењу обара и подиже њемачке министре, а њемачка дипломатија у име цара Франца Јосифа тргује са земљама његове круне.“

ОГЛАСИ

Објава. У недјељу 14. јуна у 10 сати прије подне одржаће се јавна лицитација у канцеларији Административног Одсека Министарства Финансија за набавку 2000 кубних метара дрва.

Ову количину предузимач је дужан предати најдаље до краја октобра и то 1000 метара крајем септембра и другу хиљаду у горозначеном року. Предаја ће се вршити или на Цетињу, пред појединим надлештвима гдје се нареди предузимачу или на појединим тачкама путева Љубљен—Цетиње, Мулиново Почивало—Цетиње, Машановића Хан—Цетиње. По потреби ослободиће се од војне дужности предузимачи и 10—20 радника, који ће радити на сјечи дрва, као и од реквизиције превозна средства, која би била солственост предузимача.

Ближа упуства могу се видјети у канцеларији Административног Одсека сваког дана у канцелариско вријеме.

Број 2233. Из Министарства Финансија и Грађевина, од 20. маја 1915 г., Цетиње.

Ружица Ј. Кешелевић, извјештава сроднике, пријатеље и покојникове другове, да ће свакоме једином и никад непрежањеном брату

† МАРКУ Т. НЕНЕЗИЋУ

— артиљеријском капетану —

давати полугодишњи парастос у недјељу 14. јуна о. г., у 10 сати прије подне у оvd. Влашкој цркви.

Цетиње, 6. јуна 1915 год.

(22)